

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen
8.2.2016

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 96/2015 laiksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 15/2015 johdosta antama vastine sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Korkein hallinto-oikeus on antanut 4.9.2015 lausunnon luonnokseksi hallituksen esitykseksi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota luonnoksen sääntelyehdotuksiin koskien tahdosta riippumattoman erityishuollon antamisen edellytyksiä, päätösten tekomenettelyä ja muutoksenhakua koskien toimintayksiköstä tai sen piha-alueelta poistumisen estämiseen liittyvää rajoitustoimenpidettä sekä muutoksenhakusäännöksiä. Perustuslakivaliokunta on yllä mainitussa lausunnossaan käsitellyt laajalti tahdosta riippumattoman erityishuollon edellytyksiä, eri rajoitustoimenpiteisiin liittyvää sääntelyä, hallituksen esityksen perusteluja sekä tutkimukseen määrittämiseen liittyvää muutoksenhakukieltoa. Perustuslakivaliokunta on myös edellyttänyt voivansa vielä arvioida muutoksia, joita sen huomautusten johdosta tehtäisiin rajoitustoimenpiteitä koskevaan sääntelyyn sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa on perustuslakivaliokunnan huomautusten johdosta tarkennettu merkittävästi tahdonvaltaista erityishuoltoa ja eri rajoitustoimenpiteitä koskevia sääntelyjä. Myös perustuslakivaliokunnan arvostelema muutoksenhakukielto on poistettu. Erityisesti on 81 b §:ssä nyt ehdotettu annettavaksi yksityiskohtaista ja tarkkarajaista sääntelyä muutoksenhausta tahdonvastaista erityishuolta ja eri rajoitustilanteita koskevista päätöksistä.

Tässä lainsäädännöllisessä tilanteessa ei ole enää tarkoituksenmukaista puuttua hallituksen esityksen niihin kohtiin, joihin perustuslakivaliokunta jo on ottanut kantaa. Sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa olevien säännösehdoitusten lakitekniiseen asuun on kuitenkin vielä syytä kiinnittää huomiota. Esimerkiksi ehdotetun 42 l §:n otsikkoa olisi syytä tarkentaa (esimerkiksi ”Rajoittavien välineiden ja asusteiden käyttö *muissa tilanteissa*”), jotta se olisi sopusoinnussa 42 k §:n otsikon kanssa. Lain 33 §:n 3 momentissa olisi sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa esitetyn muutoksen jälkeen sekä 14 päivän määräaika (koskien määrittämistä tahdonvastaiseen erityishuoltoon) että kahden viikon pituinen määräaika (koskien päätöksen alistusta hallinto-oikeudelle); myös jälkimmäinen määräaika olisi syytä ilmaista päivinä.

Korkeimman hallituksen lausunnossa luonnoksesta hallituksen esitykseksi on katsottu, että tahdonvastaiseen erityishuoltoon määrittämistä koskevassa asiassa valitus hallinto-oikeuden päätökseen tulisi voida käsitellä korkeimmassa hallinto-oikeudessa myös kolmen jäsenen kokoonpanossa samalla tavoin kuin vastaavat mielenterveyslain mukaiset valitusasiat, mikäli valittamista kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettuihin hallinto-oikeuden hallintolainkäyttölain mukaisesti käsittelemiin asioihin ei saateta kokonaisuudessaan valituslupaa edellyttäväksi. Tätä kannanottoa ei ole otettu huomioon hallituksen esityksessä.